gransknings nämnden för radio och tv

BESLUT

2013-06-10 Dnr: 13/00495

SAKEN

P4 Extra, 2013-02-25, programledaruttalande om Sverigedemokraterna; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

I inslaget intervjuades journalisten och författaren NN som var aktuell med sin debutbok. Bland annat sades följande.

(Pgl.) – Sölvesborgsson, Malmöit och Korean. Dagens gäst har tre hem och lika många identiteter, minst. Han har gjort sig känd för sina krönikor i Helsingsborgs Dagblad och sina inlägg i adoptionsdebatten och nu väcker han uppmärksamhet med debutboken Gul utanpå. Välkommen hit till *P4 Extra*, NN. (NN) – Tack så mycket [...].(Pgl.) – Ja, att skriva om att vara adopterad, varför tror du att det har engagerat så många? (NN) – Jag tror att många är intresserade av de här begreppen som handlar om identitet och om ursprung. Men också att alla känner ju faktiskt någon som är adopterad på något sätt. (Pgl.) – Det tog ganska lång tid att skriva den här boken. Fem och ett halvt år. (NN) – Ja, jag har ju jobbat ganska mycket och pluggat under tiden. Och sen så är det faktiskt en process att faktiskt gå in i sig själv och se vad som, se vem jag egentligen är. Det visste jag ju inte innan. Vet inte än.

Därefter fortsatte intervjun som bland annat kom att handla om hur frågan om var NN kom ifrån hade påverkat honom under livet och hur det var att växa upp som adopterad i en småstadsidyll. NN berättade även om sin resa till Korea i jakten på sina rötter. Därefter sades bland annat följande.

(Pgl.) – Du, vad var det som lockade dig med journalistyrket? (NN) – Det var ju möjligheten att uttrycka sig i text, först och främst. Och, och möjligheten att nå många med sin, med sina ord. (Pgl.) – Och din första skrivarförebild är faktisk rätt udda. Berätta, vem var det? (NN) – Det var en man som heter, en lärd man som heter Jimmie Åkesson, som i dag är partiledare för Sverigedemokraterna. (Pgl.) – Och han

inspirerade dig? (NN) – Ja, det kan jag inte hyckla med. Det var som så här att när jag gick på mellanstadiet så gick han på högstadiet. Vi gick på samma skola och han var redaktör för skoltidningen. Och han hade ett språk, det var så... när jag läste så var det så att tårna krullade sig. Han, han kunde verkligen få till formuleringarna och det var rikt... riktigt grym stilist, alltså. Sen, och sen så valde han politiken och gick i väg från det där skrivandet men han... han var den människan som inspirerade mig till att skriva. Inget snack om den saken. (Pgl.) – Och han gick då åt det hållet att han blev partiledare för ett främlingsfientligt parti och du journalist som bland annat då fokuserar på rasism. Har ni träffats i dag som vuxna? (NN) – Vi har ju, vi har ju sprungit på varandra, ja, tid och emellan när vi är hemma i Sölvesborg och det är ju liksom "Hej", inte mer med det. (Pgl.) – Har du någonsin sagt det till honom då, jag tyckte du var så himla bra så att du fick mig att börja skriva? (NN) – Nej, jag hoppas väl att han läser boken så att han får reda på det.

ANMÄLNINGARNA

Två anmälare är kritiska till att programledaren sa att Jimmie Åkesson var partiledare för ett främlingsfientligt parti. Enligt anmälarna är Sverigedemokraterna (SD) inte ett främlingsfientligt parti utan ett invandringskritiskt parti.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att inslaget inte strider mot kravet på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

NN gjorde sig känd för allmänheten när han uppmärksammade vardagsrasism mot människor med asiatiskt utseende bland annat med en stereotyp illustration på förpackningen till Fazers Kinapuffar. Till *P4 Extra* var NN inbjuden för att prata om sin debutbok. Boken skrev han för att förändra folks attityder till svenskhet, för att få flera att förstå att alla har samma värde oavsett hudfärg och att det inte är hudfärgen som gör att man är svensk eller ej.

SD växte fram ur de rasistiska rörelserna Bevara Sverige Svenskt och Sverigepartiet. De första åren präglades partiet tydligt av främlingsfientlighet, rasism och kopplingar till vit makt-rörelsen och skinheadkulturen. Under många år, särskilt under 2000-talet, har dock partiet arbetat aktivt med att tona ner den profilen och skapa en bredare politisk bas. Det har dock frekvent uppmärksammats i media att många av dem som är aktiva i SD har uttryckt sig på ett sådant sätt att deras åsikter framstått som klart främlingsfientliga och ibland även klart rasistiska.

Jimmie Åkesson har själv skrivit en debattartikel i Aftonbladet med rubriken "Islam är vårt största utländska hot" och hans Almedalstal år 2012 blev uppmärksammat för sitt innehåll om "massinvandring" vilket enligt Jimmie Åkesson medför splittring, spänningar och motsättningar.

Invandring som orsak till splittring går också att läsa om på SD:s hemsida. Där står bland annat följande: "Vi vänder oss emot det multikulturella samhällsbygget då det förutsätter splittring, utanförskap och även kräver att vi i Sverige ska anpassa oss till andra kulturer. Utgångspunkten måste vara att de som invandrar till Sverige ska anpassa sig till svensk kultur och svenska värderingar. Vi står upp för en öppen svenskhet där invandrare ska kunna bli en del av det svenska samhället. Vad som är viktigt för oss är att det finns en strävan hos de som kommer till Sverige att ta till sig svenska värderingar och bli en del av det svenska samhället." Det står även: "Islam och i synnerhet dess starka politiska och fundamentalistiska gren är enligt Sverigedemokraternas uppfattning den religiösa åskådning som visat sig ha svårast att harmoniskt samexistera med den svenska och västerländska kulturen. Islamismens inflytande på det svenska samhället bör därför i största möjliga utsträckning motverkas och invandringen från muslimska länder med starka inslag av fundamentalism bör vara mycket starkt begränsad."

SR anser därför att det finns grund för att kalla SD ett främlingsfientligt parti. Omnämnandet av SD som ett främlingsfientligt parti var relevant med anledning av det ämne som NN var inbjuden att prata om. Granskningsnämnden har också i flera beslut ansett att det inte är partiskt eller osakligt att kalla SD främlingsfientligt (bland annat SB 687/08).

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska bedriva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (6 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden har mot bakgrund av SD:s tidigare principprogram från år 2005 funnit att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet att beskriva SD som ett främlingsfientligt parti. Nämnden konstaterar att det av SD:s principprogram från år 2011 framgår att partiet har en "nationalistisk grundsyn" och att nationalismen betraktas som "en central del av partiets politik". Partiet förespråkar en "gemensam nationell och kulturell identitet bland

befolkningen" och anser att "det är uppenbart så att vissa kulturer är bättre än andra". Av principprogrammet framgår också att SD "förespråkar en begränsad invandring, i synnerhet ifrån länder där kulturen och värdegrunden starkt avviker ifrån den svenska". Där framgår vidare att partiet "är starka motståndare till mångkulturalismen som politisk idé och samhällssystem" och att invandrare enligt partiet "ska ta seden dit de kommer och på sikt överge sina ursprungliga kulturer och identiteter". Nämnden ser ingen anledning att mot bakgrund av principprogrammet från år 2011 ändra bedömningen att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet att beskriva SD som ett främlingsfientligt parti.

Nämnden kan mot bakgrund av SD:s principprogram inte finna att programledarens uttalande, om att Jimmie Åkesson blev partiledare för ett främlingsfientligt parti, medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i SR:s sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, K-G Bergström (skiljaktig), Elisabet Bäck, Maria Edström och Martin Holmgren efter föredragning av Tarek Touma.

Den skiljaktiga meningen framgår av sidan 5.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Tarek Touma

SKILJAKTIG MENING

Ledamoten K-G Bergström var skiljaktig i fråga om motiveringen till beslutet och ansåg följande.

Sverigedemokraterna har diskutabla åsikter i förhållande till de demokratiska värdena. Centralt i dessa är människors lika värde. Det är uppenbart att SD inte tillerkänner alla människor samma värde och rättigheter. I synnerhet om de är födda utanför Europa. Ändå vill jag rikta viss kritik mot programledarens lakoniska konstaterande att SD är ett främlingsfientligt parti. Jag anser att det är onödigt kategoriskt formulerat. Min semantiska slutsats är att ett sånt parti inte tillåter några främlingar att komma till Sverige. Främlingar är rimligen de som inte är svenskar enligt SD. Men riktigt så ensidig är inte Sverigedemokraternas invandringspolitik. Den tillåter visst flyktingmottagande, de som uppfyller kraven i FN:s flyktingkonvention.

Jag har förmodligen själv också använt beteckningen främlingsfientlig. Den är ju i stort sett allmänt vedertagen. Men jag anser att invandringskritisk är en mer adekvat beteckning, även om den också har svagheter. Jag anser dock inte att ordvalet var av sån karaktär att programledaren brutit mot kraven på opartiskhet och saklighet.